

TUTUCULUĞUN KURUMSAL YÖNETİM ANLAYIŞI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Prof. Dr. Nurten ERDOĞAN*

Arş. Gör. Sezen ÇUBUKCU**

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, tutuculuğun kurumsal yönetimin amaçlarının gerçekleştirilmesinde etkili olabileceği alanları değerlendirmektir. Tedbirli davranmak anlamına gelen tutuculuk, kurumsal yönetimin eşitlik, şeffaflık, hesap verebilirlik ve sorumluluk bileşenlerinin ve bu bileşenlere bağlı amaçlarının gerçekleştirilmesinde çeşitli avantajlar sağlayabilir. Günümüz koşullarında tutuculuk bazı olumsuz eleştirilere maruz kalmaktadır. Ancak farklı uygulama yaklaşımları olan tutuculuğun, olası etkileri dolayısıyla geniş anlamda değerlendirilmesi gerekmektedir. Sözleşmeler, davalar, vergi ve finansal raporlama standartlarını belirleyen kuruluşların görüşleri, tutuculuğun geniş anlamda yorumlanmasında dört farklı alanı oluşturmaktadır. Çalışmada, tutuculuğun bu alanlar temelinde geniş anlamda değerlendirildiği zaman kurumsal yönetimin amaçları doğrultusunda önemli avantajlar sağlayabileceği açıklanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Tutuculuk, Kurumsal Yönetim, Doğrulanabilirlik

ABSTRACT

The purpose of this study is to evaluate the fields which conservatism can be effective in realizing the objectives of corporate governance. Conservatism that means acting with caution, can provide some advantages in realizing the corporate governance's components that are equality, transparency, accountability and responsibility and the objectives that are based on these components. In the face of current conditions, conservatism is exposed to some adverse criticism. However, conservatism which has different implementation approaches should be evaluated in broad sense due to its probable effects. Contracts, litigation, tax and standpoint of the organization which establish the financial reporting standards are form the basis of different fields to comment conservatism in broad sense. In this study, it is explained that conservatism can provide significant advantages on corporate governance when it is evaluated in broad sense in the basis of these fields.

Key Words: Conservatism, Corporate Governance, Verifiability

* Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü-nerdogan@anadolu.edu.tr

** Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü-scubukcu@anadolu.edu.tr

1. GİRİŞ

Muhasebenin temel kavramları arasında yer alan, ihtiyatlılık, muhafazakârlık ya da temkinlilik olarak da adlandırılan tutuculuk kavramı muhasebe uygulamalarını ve teorisini çok uzun yıllardır etkilemiş ve zaman içinde birçok araştırmanın konusu olmuştur. Tutuculuğun finansal tablolar üzerindeki etkilerine ilişkin sert eleştirilerin yanında, halen savunan tarafların bulunmasıyla tartışmalar sürmektedir. Son dönemlerde bu tartışmaların yoğunlaşmasının temel nedeni, küresel boyutta tüm ülkelerin ekonomilerini etkileyen çeşitli gelişmelerin finansal raporlama gereksinimlerini farklılaştırması sonucunda, şeffaflık ve tarafsızlık ilkeleri temelinde gelişen yeni anlayışların ortaya çıkmasıdır. Kurumsal yönetim de bu anlayışların en önemlilerinden birisidir.

Bu çalışmada tutuculuk kavramının kurumsal yönetim anlayışına olan etkisi incelenmiştir. Bu bağlamda, ilk bölümde tutuculuk kavramı ele alınmıştır, hangi alanlarda ortaya çıktığı ve farklı uygulama yaklaşımları kavramsal olarak açıklanmıştır. İkinci bölümde, kurumsal yönetim anlayışı temel özellikleri ile ele alınarak önemi açıklanmaya çalışıldıktan sonra, kurumsal yönetim anlayışı içinde tutuculuğa bağlı uygulamaların nasıl bir etkisi olabileceği tartışılmıştır. Sonuçta, finansal tabloların tarafsızlığı ve kurumsal yönetim anlayışının temelini oluşturan şeffaflık ilkesiyle ters düştüğü için eleştirilen tutuculuk kavramının, aslında bu anlayışın amaçlarına ulaşılmasında önemli katkılar sağlayabileceği görüşü ağırlık kazanmıştır.

2. TUTUCULUK KAVRAMI VE UYGULAMA YAKLAŞIMLARI

2.1. Tutuculuk Kavramı

Muhasebecilerin sahip olması gereken şüpheli tutumun bir yansıması olan tutuculuk; muhasebe işlemleri gerçekleştirilirken risklerin göz önünde alınarak, olası kötü durumlara karşı tedbirli davranılmasının gerekliliğini ifade etmektedir. “*Tutuculuk, varlıklar ve kârın olası çeşitli değerleri arasından en düşük olanı ile; borçların ve giderlerin ise olası çeşitli değerlerinden en yüksek olanı ile raporlanmasıdır.*”¹ Bu kavrama göre, olası gider ve zararlar için gerekli tedbirler önceden alınırken, olası gelir ve kârlar için gerçekleşme dönemi gelmeden önce hiçbir işlem yapılmamalıdır. Böyle bir yaklaşımda, alternatifli durumlarda en kötümser bakış açısı temel alınarak hareket edilmesi öngörülmektedir. Bu bağlamda, olası zararlar hemen kayda alınırken, kâr tahmininde bulunulmayacaktır.

Tutuculuk kavramına en ağır eleştiriler standart belirleyici kuruluşlar tarafından, tutuculuğun finansal tablolar aracılığıyla sunulan bilgilerin tarafsızlığını bozduğu yönünde yapılmaktadır. Bu görüşün savunucuları, açıklanmayan tüm olumlu ve olumsuz olayların açıklanmasını isterler. Bilgi açısından bakıldığında kazançlar hakkında bilgi sahibi olmak, kayıplar hakkında bilgi sahibi olmaktan daha az istenen bir durum değildir.² Dolayısıyla, gerçekleşme olasılığı bulunan olumlu olaylar için hiçbir işlem yapılmazken, olumsuz olaylara karşı henüz gerçekleşmeden tedbir alınması gerektiği görüşünü tamamen

¹ Özgül Cemalcılar, Saime Önce, **Muhasebenin Kuramsal Yapısı**, (Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları no:150 ,1999), s.59

² Jeremy Bertomeu, Robert P. Magee, “ Regulatory Cycles and The Demand For Conservative Standards”, <http://www.uic.edu/cba/accounting/Documents/Bertomeu-paper-Fa09.pdf>, Erişim: 11.02.2010,s.4.

reddederler. Tutucu yaklaşımın taraflı bilgi sunulmasına neden olacağını savunurlar.

Tutuculuk kavramının karşısında olanların bu düşüncesine karşı çıkanlar da bulunmaktadır. Tutuculuk yanlısı olan bu kişiler, tutuculuk kavramını temel alarak yapılabilecek herhangi bir yanlışlığın zararının daha az olacağı düşüncesi ile tedbirli davranılması gerektiğini savunmaktadır. Bu bağlamda, tutuculuğun farklı bir tanımı “zararlara kıyasla kazançların tanınmasında, istenen seçici doğrulama” şeklinde yapılmaktadır. Bu tanımda, kayıplara göre kazançların doğrulanma gerekliliğinin farklılığı vurgulanmaktadır. Diğer bir ifadeyle, kazançlar gibi iyi haberlerin tanınması, zararlar gibi kötü haberlerin tanınmasından daha yüksek derecede doğrulama gerektirir. Doğrulama gereksinime ilişkin bu farkın büyüklüğü, tutucu uygulamaların derecesini belirtmekte ve seçici doğrulama olarak ifade edilmektedir.³ Bu görüşte, en karamsar tablonun gerçekleşebilme ihtimali düşünüldüğünden, olumlu olaylar hemen göz önüne alınmamaktadır. Olası kazançların tanınması ve finansal tablolara alınabilmesi için kanıt gerekliliği bulunduğu savunulur. Risklerin göz önüne alınıp değerlendirilmesine bağlı olarak, tedbirli davranılması, tutucu anlayışın temelini oluşturmaktadır. Bu görüşe göre, muhasebe işlemleri gerçekleştirilirken, en karamsar olasılığın gerçekleşeceği kabul edilerek, olası kayıplar için de önlemler alınması gerekmektedir.

Tutuculuk kavramına bağlı olarak gerçekleştirilen muhasebe uygulamalarına; LIFO (son giren ilk çıkar) maliyet oluşturma yöntemi, AR-GE (Araştırma-Geliştirme) maliyetlerinin gider olarak kaydedilmesi, fazla karşılık ayrılması, AR-GE, garanti ve benzeri konularda yapılan harcamaların yüksek tahmin edilmesi, duran varlıkların ömrünün kısa tahmin edilmesi vb... gibi çeşitli örnekler verilebilir.⁴

Tutuculuk kavramının farklı açılardan ve geniş anlamda yorumlanmasında 4 temel alan bulunmaktadır:

- Sözleşmeler
- Davalar
- Vergi
- Finansal raporlama standartlarını belirleyen kuruluşlar⁵

Sözleşmeler, varlıkların net defter değerine ve işletmenin performansına ilişkin bilgilerin ilgili taraflara iletilmesinde önemli bir araçtır.⁶ İlgili taraflar birbirlerinden farklı bilgilere sahip olabilirler. Taraflardan birisinin sahip olduğu bir bilgiye diğer tarafın sahip olmadığı durumda bilgi asimetrisi söz konusu olmaktadır. Bilgi asimetrisi nedeniyle, muhasebe hilelerinin gerçekleştirilmesi gibi çeşitli riskler söz konusu olabilir. Bu gibi sorunların çözümünde tutuculuk kavramından faydalanılabilir.

³ Ross. L. Watts, “Conservatism in Accounting Part I: Explanation and Implications”, **Accounting Horizons**, Kasım 2003, Cilt no.17 Sayı no.3, s.208.

⁴ Maria Sward, Niklas Rosencratz ve Supreenna Narayanan, “The Role of Accounting Conservatism in a Well-Functioning Corporate Governance System”, Stockholm School of Economics, Mayıs 2005 <http://ideas.repec.org/p/wpa/wuwp-fi/0506005.html>, Erişim:31.12.2010

⁵ Watts, a.g.e. s.209

⁶ Durmuş Acar, Ahmet Aktürk, “Muhasebede İhtiyatlılık Kavramı ve İMKB Sınai İndeksinde İşlem Gören İşletmelerde İhtiyatlılık Üzerine Bir Araştırma”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**, Cilt no. 11, Sayı no. 1, 2009, s.80.

Sözleşmeler muhasebeye ilişkin rakamların kanıtlanabilirliği açısından önemlidir ve bilginin kalitesini artırmaktadır. Tutuculuk kavramının etkilerinin en açık şekilde görülebildiği alan olan sözleşmelerin pek çok çeşidinden söz edilebilir. Bunlar arasında tutuculuğun yorumlanması bakımından en önemlileri, yönetici kâr payı sözleşmeleri ve borç sözleşmeleridir.

Yönetici kâr payı sözleşmeleri ile yöneticilerin performansını olduğundan yüksek gösterme eğilimleri sınırlandırılabilen ve böylelikle yönetici yanlılığı dengelenebilmektedir. Varlıkların değerinin yüksek gösterilmesiyle, işletmenin gelecekteki performansıyla ilgili yanıltıcı olabilecek bilgiler sunulur, yatırım kararlarının bu yönde etkilenmesi söz konusu olabilir. Yönetici kâr payı sözleşmeleri yöneticilerin performansını daha doğru bir şekilde gösterilmesini sağlarken, aynı zamanda yapılan yatırımların kârlılığını daha doğru bir şekilde belirlenmesine de yardımcı olacaktır. Bu durum, yöneticilerin net bugünkü değeri negatif olan yatırımlardan vazgeçilmesi durumunda oluşacak kayıpları gizlemek amacıyla bu yatırımlara devam etmelerini de engelleyecektir.⁷

Borç sözleşmeleri ise genellikle kredi kuruluşlarını koruma amacı taşımaktadır. Kredi kuruluşları işletmeye borç verirken risk almaktadırlar. Bu nedenle işletmeyi yeterli şekilde izleyebilmek ve finansal durumu hakkında doğru bilgiye

sahip olmak istemektedirler. Yöneticilerin hissedarlarına aşırı kâr dağıtımı, kredi kuruluşlarını riske sokacaktır. Borç sözleşmeleri, işletmede birikmiş kârların, yönetim tarafından dağıtımını sınırlandırır ve kredi kuruluşları için riskli olabilecek bu durumu engellemeye yardımcı olur. Aynı zamanda borç sözleşmeleri, işletmelerin finansman kaynağı bulmalarını kolaylaştırdığından, kredi kuruluşlarını korumanın yanı sıra işletmelere de avantaj sağlamaktadır.⁸ Borç sözleşmelerinde tutucu bir yaklaşım, paydaşların ve yöneticilerin kendi çıkarları doğrultusunda yapabilecekleri davranışları sınırlandırır ve net varlıkların minimum seviyesinin korunmasını sağlayarak, işletmenin değerinin korunmasını sağlar.⁹

İşletmelere açılacak davalara karşı tedbirli davranılması gereklidir. Bu açıdan davalar, tutuculuk kavramının yorumlanmasında önemli olan bir diğer alandır. Varlıkların değerinin yüksek gösterilmesi, düşük gösterilmesinden daha fazla dava edilme riski yaratmaktadır. Dolayısıyla tutuculuk kavramı, varlıkların düşük değerle gösterilmesini sağlayarak dava edilme riskini azaltmaktadır.¹⁰

Vergilendirilebilir gelirin hesaplanması, raporlanan kazançlar ve kazançların hesaplanması birbirine bağlı olduğundan, tutuculuk kavramı vergiler açısından da önemli bir kavram olmaktadır.¹¹

⁷ Scott Duellman, "Evidence on the Role of Accounting Conservatism in Corporate Conservatism", (Yayınlanmış Doktora Tezi, Syracuse University, Mayıs 2006), s.11.

⁸ Ahmet Aktürk, "Muhasebede İhtiyatlılık Kavramı ve İMKB Ulusal Sınai Endeksinde İşlem Gören İşletmeler Bir Araştırma" (Yayınlanmış Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, 2008), s.18.

⁹ Watts, a.g.e. s. 209-211

¹⁰ Juan Manuel Garcia Lara, Beatriz Garcia Osma ve Fernando Penalva, "Accounting Conservatism and Corporate Governance" **Review of Accounting Studies**, Cilt no 14, Sayı no:1, Mart 2009, s.164.

¹¹ Watss, a.g.e. s.216.

Finansal raporlama standartlarını oluşturan kuruluşların günümüzün ekonomik koşullarındaki değişime bağlı olarak, daha etkin hale geldikleri görülmektedir. IASB (Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu) ve FASB (Amerikan Finansal muhasebe Standartları Kurulu) başta olmak üzere, finansal raporlama ile ilgili düzenleyici rolleri olan kuruluşlar tutuculuk kavramının finansal raporlar üzerindeki etkisi üzerinde önemle durmaktadır. Söz konusu kuruluşlar, tutuculuk kavramının ortaya çıkmasından günümüze kadar olan sürecin başlarında, tutucu uygulamaları teşvik ederlerken son zamanlarda tutuculuğa karşı bir tavır sergileyerek, tarafsızlık kavramını zedelediği görüşünü savunmaktadırlar.¹² Bu kuruluşların, tutuculuk kavramına ilişkin sahip oldukları ve zaman içinde değişiklik göstermiş olan bakış açıları, tutuculuk kavramının yorumlanmasında belirleyici bir unsurdur.

2.2. Uygulama Yaklaşımları

Tutuculuk kavramı, finansal raporları pek çok farklı açıdan etkilemektedir. Bu etkileri değerlendirip en iyi uygulamaların neler olduğunu belirleyebilmek için tutuculuk kavramının hangi alanlarda görüldüğünü belirlemek ve farklı etkilerini analiz etmek gerekmektedir. Bu şekilde genel bir çerçeve oluşturulduktan sonra farklı uygulama yaklaşımlarının neler olabileceği be-

lirlenebilir. Tutuculuk kavramına bağlı olarak gerçekleştirilen uygulamalarda, tamamen birbirlerinden ayrı olarak düşünülemeyecek olsalar bile çeşitli açılardan farklılaşan 2 temel yaklaşım ortaya çıkmıştır. Bunlar “koşullu tutuculuk” ve “koşulsuz tutuculuk” yaklaşımlarıdır. Bu yaklaşımlarının ikisi de özünde varlıkların değerini düşük gösteriyor olsa da, üzerinde önemle durulan ve uygulamaların sonuçlarını farklı şekillerde etkileyen yönleri, öngördükleri uygulamaların zamanlamalarının farklı olmasıdır. İşlemlerin gerçekleştirilme zamanları, farklı durumlarda farklı kesimlere çeşitli avantajlar ya da dezavantajlar sağlayabilmektedir.

2.2.1. Koşullu Tutuculuk

Koşullu tutuculuk¹³ işletmelerdeki kötü haberlerin, iyi haberlere göre daha zamanlı bir şekilde tanınması anlamına gelir ve genellikle asimetrik zamanlılık kavramına dayanmaktadır. Stoklar, maddi duran varlıklar ya da maddi olmayan duran varlıklar için maliyet ya da piyasa değerinden düşük olanının kullanılması koşullu tutuculuk kavramına örnek olarak gösterilebilir.¹⁴ Koşullu tutuculuk kavramı, özellikle yöneticilerin muhasebe rakamlarını olduğundan yüksek gösterme eğilimlerine karşı, sözleşmelerin etkinliğinin artırılmasına vurgu yapmaktadır.¹⁵

¹² Aynı, s.217.

¹³ Koşullu tutuculuk kavramının İngilizce karşılığında farklı ifadeler kullanılmaktadır. Genellikle “conditional conservatism” ifadesi kullanılırken, bugüne kadar yapılan çalışmalarda “income statement conservatism, news-dependent conservatism, ex-post conservatism” ifadelerinin kullanıldığı görülmektedir. Kullanılan bu farklı ifadeler, kavramın anlamının anlaşılabilirliği açısından önem taşımaktadır. Farklı ifadelerle de olsa, tutuculuğun söz edilen yaklaşımında, belirli bir olayın meydana gelmesinden sonra oluşumu vurgulanmıştır.

¹⁴ Stephan G. Ryan, “Identifying Conditional Conservatism” *European Accounting Review*, Cilt no: 15 Sayı no: 4, 2006, s.513.

¹⁵ William H. Beaver, Stephan G. Ryan, “Conditional and Unconditional Conservatism: Concepts and Modeling” *Review of Accounting Studies*, 2005, s.270.

2.2.2. Koşulsuz Tutuculuk

Koşulsuz tutuculuk¹⁶ bazı varlıkları ve borçları değerlemenin ve gelecekte sağlayacağı gelirleri belirlemenin zorluğuna dikkat çekerek bu noktadan yola çıkan bir yaklaşımdır.¹⁷ Dolayısıyla varlıkların defter değerine en baştan, sürekli olarak olumsuz bir yaklaşım getirmektedir. Bu yaklaşımda net varlıkların defter değeri, tüm ömürleri boyunca onların beklenen piyasa değerlerinin altında olarak belirlenmektedir. Koşulsuz tutuculuk yaklaşımı, net varlıkların önceden hesaplanan düşük gösterilmiş defter değerlerini içermesiyle koşullu tutuculuk kavramından ayrılmaktadır. Duran varlıkların amortisman oranının, beklenen amortisman oranının üzerinde belirlenmesi koşulsuz tutuculuk yaklaşımında gerçekleştirilen bir uygulamaya örnek olarak gösterilebilir.¹⁸

3. KURUMSAL YÖNETİM

Kısa zaman önce yaşanan ve dünya devi şirketlerin çöküşüne neden olan skandallar, kurumsal yönetim, risk yönetimi ve denetimin önemine dikkatleri çekerken, bu alanlarda yeni anlayışların oluşmasını, yeni anlayışlara ilişkin farkındalık yaratılmasını ve buna bağlı olarak yeni uygulamalar gerçekleştirilmesi sağlanmıştır. Hala gelişmekte olan bu yeni anlayışların en önemlilerinden birisi de kurumsal yönetimdir.

3.1. Kurumsal Yönetim Anlayışı

Temel bir yönetim felsefesi olarak kurumsal yönetim, işletmenin tüm paydaşlarının haklarının korunmasını öngören bir anlayıştır. Büyük şirket skandallarında, yöneticilerin şirketleri hak sahibi hissedarların ve diğer menfaat sahibi kişilerin yararına yönetmek yerine, kendi çıkarları doğrultusunda yönetmelerinden kaynaklanan pek çok sorunla karşılaşmıştır. Bunların sonucunda yöneticilerin bu şekilde davranabilmelerine olanak sağlayan ortamın engellenmesinin gerektiği anlaşılmıştır. Bu bağlamda, kurumsal yönetim bir yönetim felsefesi olarak ortaya çıkmış ve yeni anlayışla birlikte denetimin çok daha etkin bir mekanizma haline gelmesi amaçlanmıştır. OECD 1999 yılında OECD kurumsal yönetim ilkelerini oluşturmuştur. OECD kurumsal yönetim ilkeleri pek çok ülke için bir başvuru kaynağı olmuştur.¹⁹ Kurumsal yönetim anlayışına ilişkin, OECD'nin oluşturduğu kurumsal yönetim ilkelerinin genel çerçevesinde, şu şekilde bir açıklama yer almaktadır; *“Kurumsal yönetim bir şirketin yönetimi, yönetim kurulu, hissedarları ve diğer menfaat sahipleri arasındaki ilişkiyi kapsar. Kurumsal yönetim makro ekonomik politikalardan, ürün ve faktör piyasasındaki rekabet düzeyine kadar, firmanın faaliyetlerini şekillendiren bir dizi unsurdan oluşan daha geniş ekonomik bir çerçevenin içinde yer almaktadır.”*²⁰ Bu açıklamada ku-

¹⁶ Koşulsuz tutuculuk kavramı için ise, genellikle “unconditional conservatism” ifadesi kullanılırken, “balance sheet conservatism, news-independent ve ex-ante conservatism” ifadelerinin kullanıldığı görülmektedir. Farklı ifadelerle, bu yaklaşımın tahminlere dayalı bilgileri göz önünde bulundurduğu vurgulanmaktadır.

¹⁷ Aynı, s.270.

¹⁸ Ryan, a.g.e. s.513.

¹⁹ Ülkemizde 2003 yılında Sermaye Piyasası Kurulu, tüm dünyada olduğu gibi, OECD'nin ilkelerini temel alarak, kurumsal yönetim ilkelerini yayımlamış ve sonradan yapılan düzenlemeleri de bu ilkelere yansıtmıştır. Aynı yıl Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği kurulmuştur. BDDK da 2006 yılında bankaların kurumsal yönetimlerine ilişkin yönetmelik yayımlamıştır.

²⁰ <http://www.oecd.org/corporate> Erişim 18.12.2009

rumsal yönetim kavramının, işletmeleri geniş bir şekilde kapsayan bir yönetim anlayışı olarak algılanması gerektiği vurgulanmaktadır.

3.2. Kurumsal Yönetimin Bileşenleri

Kurumsal yönetim ile şirketin yönetimi bazı kurallar ve ilkeler bütünüyle düzenlenmiş olmaktadır. Kurumsal yönetim eşitlik, şeffaflık, hesap verebilirlik ve sorumluluktan oluşan temel bileşenleriyle işletmelerin, faaliyetlerini etkin ve verimli bir şekilde sürdürebilmelerini, finansal tabloları ile güvenilir bilgi sunabilmelerini, yasal düzenlemelere uyumlu olmalarını ve paydaşlarının çıkarlarını korumalarını hedefleyen bütüncül bir yaklaşımdır.

Eşitlik; işletmenin faaliyetlerinin bütününde, tüm pay ve menfaat sahiplerine eşit davranmasını ve bu şekilde olası çıkar çatışmalarını engellemesini ifade etmektedir.²¹ Burada pay sahipleri ya da paydaşlar ifadesi ile halka açık şirketlerdeki hisse senedi sahipleri, menfaat sahipleri ifadesi ile, tedarikçiler, çalışanlar, kredi kuruluşları, bayiler, tüketiciler gibi işletme ile ilişki içinde olarak, çevresini oluşturan kesim ifade edilmektedir. İşletmenin sürdürülebilirliği açısından, pay ve menfaat sahipleri ile arasındaki güveni artırıcı bir işbirliği sağlaması büyük önem taşımaktadır.

Şeffaflık; ticari sır niteliğindeki ve henüz kamuya açıklanmamış bilgiler hariç olmak üzere, şirket ile ilgili finansal ve finansal olmayan bilgilerin zamanında, doğru, eksiksiz, anlaşılabilir, yorumlanabilir, düşük maliyette, kolay erişilebilir bir şekilde kamuya duyurulmasını ifade etmektedir.²²

Hesap verilebilirlik; şirket yönetiminden sorumlu kişilerin, pay ve menfaat sahiplerine, şirketin finansal ve finansal olmayan bilgilerine ilişkin hesap verme sorumlulukları olduğunu ifade etmektedir.

Sorumluluk; şirket yönetiminin anonim şirket adına yaptığı tüm faaliyetlerin mevzuata, esas sözleşmeye ve şirket içi düzenlemelere uygunluğunu ve bunun denetimini ifade etmektedir.²³

3.3. Kurumsal Yönetimin Önemi

Günümüzün sürekli gelişen ekonomik koşullarıyla birlikte karmaşıklığı her geçen gün artan işlemler ve piyasa ilişkileri düşünüldüğünde, kurumsal yönetim anlayışının, yukarıda kısaca açıklanan temel ilkeleri çerçevesinde, işletmelerin kurumsal sürdürülebilirliği bakımından hayati öneme sahip olduğu açıktır. Kurumsal yönetimin öneminin artmasına neden olan faktörlerin başında küresel rekabet gelmektedir. Özellikle uluslararası finansman kaynaklarından yararlanabilmek için, kurumsal yönetim ilkelelerini benimsemiş olmak gerekmektedir.

Kurumsal yönetimin önemini sadece işletmeler ve paydaşları açısından değil ülke açısından da dikkate almak gerekmektedir. İyi bir kurumsal yönetim; işletmeler açısından değerlendirildiğinde;²⁴

- Düşük sermaye maliyeti
- Finansman olanaklarının yaratılması
- Likiditenin artışı
- Krizlere karşı daha dayanıklı olunması gibi çeşitli avantajlar sağlamaktadır.

21 <http://www.spk.gov.tr> Erişim 18.12.2009

22 Aynı

23 Aynı

24 Aynı

İşletmelerde kurumsal yönetimin uygulanmasının ülke geneline sağlayacağı avantajlar düşünüldüğünde ise;

- Uluslararası alanda ülke imajının artışı
- Sermayenin yurtdışına çıkmasının önlenmesi
- Yabancı sermaye yatırımlarının artması
- Rekabet gücünün artması
- Ekonomik krizlerin daha az zararlarla atlması
- Üretim kaynakların daha etkin kullanılması
- Ülke genelinde, sürdürülebilir refah artışı gibi pek çok avantaj sıralanabilir.

Dolayısıyla, işletme faaliyetleri küresel boyutta genişlerken, kurumsal yönetim hem işletmenin kendisine hem de genel anlamda ülkelerin ekonomilerine önemli avantajlar sağlamaktadır.

4. KURUMSAL YÖNETİM VE TUTUCULUK

Daha önce de belirtildiği gibi tutuculuk kavramı muhasebe uygulamalarını pek çok açıdan etkilemektedir. Genel anlamıyla, gelecekteki risklere karşı tedbirli olunmasını öngörürken, oluşturduğu etkilerle farklı kesimlerdeki ilgilileri değişik şekillerde etkileyebilmektedir. Tutuculuğun farklı uygulamalarının, finansal tablolarla sunulan bilgiler üzerinde oldukça önemli etkiler gerçekleştirdiğinin anlaşılmasıyla, ilgili tarafların bu etkileri kendi çıkarları doğrultusunda kötüye kullanmaları riski ortaya çıkmıştır.

4.1. Kurumsal Yönetim Anlayışıyla Tutuculuk Kavramının Değerlendirilmesi

Şirket skandalları arasında en çarpıcı iki örnek olan Enron ve WorldCom şirketleri başta olmak üzere, yaşanan olaylar yeni gelişmelerin yaşanmasını sağlamıştır. Nedenleri ve sonuçları çok geniş bir şekilde analiz edilmeye çalışılan bu

skandallarda, denetimin önemi öne çıkmıştır. Risk kavramı ve kurumsal yönetim anlayışı üzerine yoğunlaşmış, iç kontrol ve iç denetim konularına daha geniş ve risk odaklı bir bakış açısı getirilirken, bu konularda çeşitli yasal düzenlemeler yapılmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde 2002'de yapılan Sarbanes-Oxley Yasası bu yasal düzenlemelere daha fazla önem verilmesini sağlamıştır. Bu düzenlemeler doğrultusunda şirketlerde oluşan yeni yönetim anlayışında, iç denetim ve kurumsal yönetim birlikte hem yönetime hem de pay ve menfaat sahiplerine güvence sağlamaktadırlar.

Yönetim anlayışındaki söz konusu yeni gelişmeler ile özellikle şeffaflık ve tarafsızlık vurgulanırken, bu kavramların çerçevesini oluşturduğu anlayış içinde, tutuculuk kavramına ilişkin farklı görüşler bulunmaktadır. Bunlardan birisi tutuculuğu temel bir ilke olarak kabul etmemekte ve finansal tabloların tarafsızlığını bozduğunu vurgulamaktadır. Tutuculuğun karşısında olan bu görüşe sahip olanlar, kurumsal yönetimin temel ilkelerinden birisi olan şeffaflığı en temel prensip olarak benimserler ve daha önce de belirtildiği gibi olumlu durumlar hakkında bilgi sahibi olmanın, olumsuz durumlar hakkında bilgi sahibi olmak kadar önemli olduğunu savunurlar. Tutuculuğun, kârın istikrarlı hale getirilmesi, gelirlerin ertelenmesi, aşırı karşılıklar ayrılması gibi, Türkçe literatürde tatlı rezervler (Cookie jar reserves) ve büyük temizlik muhasebesi (Big bath write down) olarak yer almış olan, muhasebe uygulamalarıyla, finansal tabloların şeffaflığını ve tarafsızlığını bozacağını vurgulamaktadırlar. Ancak bu görüşün risklere ve manipülasyonlara açıklığı en zayıf noktalarıdır. Piyasa fiyatı ile değerlemenin gerçekleşebilecek olumsuz sonuçları, yaşanan mortgage krizinde görülmüştür. Muhasebenin daha nesnel bilgi sunması arzulanırken, doğrulanabilirliği zayıf olan, tahminlere dayalı bilgi sunmaya başlaması sonucunda, daha doğru ve ihtiyaca uygun bil-

gi sunma amacından uzaklaşmayacağına bir garantisini bulunmamaktadır. Tutuculuktan uzaklaşıldığında, pek çok varlığın yeniden değerlendirilmesi gerekecektir. Özellikle yöneticilerin gelirleri ile bağlantılı olarak varlıkları olduğundan fazla gösterme eğilimleri göz önünde bulundurulduğunda, piyasa fiyatları ile yapılacak yeniden değerlendirilme ile çok daha yararlı finansal tablolar hazırlanabileceğinin kesin olmadığı açıktır.

Tüm bu gelişmeleri değerlendirirken, sadece şeffaflığa odaklanarak tutuculuğu eleştirmenin haksız olduğunu, risklere karşı belirli ölçüde tutucu uygulamaların sürdürülmesi gerektiğini savunanlar bulunmaktadır. Bu ikinci görüşe sahip olanlar; gider yazılması yerine aktifleştirilen tutarlarla kârların yüksek gösterilmesi, piyasa fiyatlarına dayanılarak yapılan aşırı değerlemeler, kanıtlanamayan ve/veya tahminlere dayalı gelecekteki nakit akışlarına dayanarak yapılan işlemler gibi tutuculuktan uzak pek çok farklı uygulamanın çok büyük kayıplara neden olabileceği üzerinde durmaktadırlar. Kurumsal yönetim anlayışının özellikle halka açık şirketlerin sürdürülebilirliği açısından hayati bir önem taşıyor hale gelmiş olduğu ve hatta küçük işletmelerde bile kurumsal yönetim ilkelerinin, hangi ölçülerde, ne tür yöntemlerde uygulanabileceği tartışılırken, tutuculuk kavramının kurumsal yönetim açısından sağlayacağı çeşitli avantajlara dikkat çekmeye çalışırlar. Nitekim yapılan pek çok çalışmada, güçlü kurumsal yönetim anlayışına sahip olan işletmelerin, daha tutucu oldukları belirtilmektedir.²⁵ Bu görüşe göre tutuculuk kav-

ramın kurumsal yönetim anlayışı çerçevesinde sağladığı avantajlardan birisi, yöneticilerin davranışlarını sınırlandırması ile oluşmaktadır. Tutuculuk kavramı yorumlanıp tutucu uygulamaların etkileri tartışılırken, özellikle sözleşmeler bağlamında yöneticilerin tutumları üzerinde tutuculuğun etkisi, odaklanılan temel nokta olmuştur. Bilindiği gibi günümüzde, genellikle işletme yöneticileri ile sahipleri birbirlerinden farklı kişiler olmaktadır. Yöneticilik belirli mesleki yeterlilikleri ve yetenekleri gerektiren profesyonel bir meslek haline gelmiştir. İşletme ile ilgili en fazla bilgiye sahip olanlar da işletme yöneticileridir. Dolayısıyla yöneticiler manipülatif eylemler gerçekleştirebilecek konumdadırlar. Bilginin kanıtlanabilir olması gerekliliği azaldıkça, manipülasyon eğilimlerinde de artış görülme olasılığı artacaktır. Yöneticiler performanslarını, mevcut durumlarından çok daha iyi göstermek istediklerinde, çeşitli muhasebe hilelerini gerçekleştirebilirler. Bu amaçla işletmedeki olumsuz durumlardan çok olumlu durumları açıklamaya eğilimi gösterirler. Tutucu uygulamalarla yöneticilerin performanslarını olduğundan daha iyi göstermelerinin engellenmesi, tutuculuk kavramının özellikle, yöneticilerin izlenmesi bakımından rolünü göstermektedir. Başka bir deyişle, tutucu uygulamalardan uzaklaşarak, işletme ile ilgili olumlu haberlerin açıklanmasında daha kesin kanıtlar istenmez ise yöneticilerin, kurumsal yönetimin amaçlarına ulaşmasını engelleyecek şekilde, sağladıkları kazancı koruyabilmek için, işletmenin o andaki durumunu olduğundan daha iyi göstermeleri ve bu durumun

²⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. Juan Manuel Garcia Lara, Beatriz Garcia Osma ve Fernando Penalva, "Board of Director's Characteristics and Conditional Accounting Conservatism: Spanish Evidence", **European Accounting Review**, Cilt no. 16, Sayı no.4, 2007. "Earnings Quality in Ex-post Failed Firms", **Accounting and Business Research**, Cilt no.39, Sayı no.2, 2009. "Accounting Conservatism and Corporate Governance", **Review of Accounting Studies**, Cilt no.14, Sayı no.1, 2009. Maria Sward, Niklas Rosencratz ve Supreena Narayanan, "The Role of Accounting Conservatism in a Well-Functioning Corporate Governance System", **Stockholm School of Economics Term Paper**, Mayıs 2005, <http://ideas.repec.org/p/wpa/wuwpfi/0506005.html>, Erişim:31.12.2009

devam edeceği şeklinde bir izlenim verebilmeleri mümkün olur.²⁶

Yöneticilerin yukarıda sözü edilen şekilde davranış geliştirilebilmelerinin nedeni, işletme sahipleri ve diğer ilgili taraflarla aralarındaki asimetrik bilgidir. Bu asimetrik bilgi sonucu yöneticilerin yanıltıcı bilgiler verme riskinin ya da istenen yeterlilikte olmayan yöneticilerin düşük performanslarının işletme için önemli bir maliyeti olmaktadır. Temsilcilik problemi (Agency problem/conflict) olarak isimlendirilebileceğimiz bu durum sonucunda oluşan maliyetlerin engellenmesi bakımından tutuculuk kavramı, risk bakış açısına önem vererek gelişen denetim konusunda ve bu çerçevede içinde kurumsal yönetimde etkili olacaktır. Yöneticilerin bu eğilimlerinin azaltılması kurumsal yönetimin temel amaçlarından birisidir. Kurumsal yönetim anlayışının güçlü bir yönetim oluşturarak, bu maliyetleri engellemesi gerekmektedir. Bu bağlamda; tutuculuk, asimetrik bilgiden kaynaklanan sorunlara karşı önlemler oluşturarak, işletmelerdeki iç denetim fonksiyonuna ve iç denetim ile birbirlerini tamamlayarak güvence yaratan kurumsal yönetime oldukça önemli katkı sağlayabilmektedir.²⁷

İşletmenin varlıklarının değerinin yüksek gösterilmesi nedeniyle işletme aleyhine açılacak davaların maliyetini engellemesi, tutuculuğun bir başka avantajıdır. Bu nedenle açılan bir davanın sonuçları, işletmenin gelirlerini erteleme ve varlıklarının değerini düşük göstermesi nedeniyle açılacak bir davanın sonuçlarından çok

daha olumsuz olacaktır. Dolayısıyla tutucu bir yaklaşımın, işletmenin daha az zarara uğramasını sağlaması beklenmektedir. Beklenen bu avantaj, işletme aleyhine açılacak davalar sonucu oluşabilecek ekonomik kayıpların yanı sıra, işletmelerin kurumsal kimliğinin zedelenmemesini sağlaması bakımından da düşünülmelidir.

İşletmede gerçekleşmesi olası kötü olaylara karşı yönetimi uyarıcı ilk işaretler bu kötü haberlerin öngörülebilmesini sağlayabilecek olumsuz işlemlere ilişkin verilerin muhasebe kayıtlarına geçmesi sonucu elde edilebilir. Olası iyi haberlere göre kötü haberlerin daha hızlı bir şekilde yansıtılıyor olması –tutucu bir yaklaşımın kabul edilmesi- karar verme durumundaki kişiler için etkin ve tedbirli bir erken uyarı mekanizması görevi üstlenecektir. Güçlü bir kurumsal yönetime sahip olan işletmelerin, işletmenin amaçlarına ulaşılabilmesi için daha doğru ve isabetli kararlar alınmasını sağlaması gerekmektedir. Tutuculuk kavramının, kötü olaylara karşı erken uyarılarda bulunabilmesi, kurumsal yönetimi bu yönde de destekleyecektir.

Görüldüğü gibi, tutuculuk kavramının, kurumsal yönetim anlayışının amaçlarının gerçekleştirilmesinde, avantajlar sağlayabileceği farklı alanlar bulunmaktadır. Güvenilir muhasebe bilgilerinin sağlanabilmesi, kurumsal yönetim açısından çok büyük önem taşıdığından, kurumsal yönetim anlayışı içinde tutuculuk kavramı değerlendirilirken sadece şeffaflık ilkesi değil güvenilirlik unsuru da dikkate alınmalıdır.

26 Ayrıntılı bilgi için bkz. Anwer S. Ahmed ve Scott Duellman, "Evidence on the Role of Accounting Conservatism in Monitoring Managers' Investment Decisions" **AAA 2008 Financial Accounting and Reporting Section (FARS) Paper**, 2007, <http://ssrn.com/abstract=1012347>. Erişim: 31.12.2009. Kai Wai Hui ve diğerleri, "The Impact of Conservatism on Management Earnings Forecast" **Journal of Accounting and Economics**, Cilt no.47, 2009.

27 Ayrıntılı bilgi için bkz. Ryan LaFod ve Ross L.Watts, "The Information Role of Conservatism", **The Accounting Review**, Cilt no. 83, Sayı no. 2, 2008.

5. SONUÇ

Kurumsal yönetim bakış açısıyla, tutuculuk kavramının ortaya çıktığı alanlar arasında en önemlisi sözleşmelerdir. Borç sözleşmeleri, yönetici kâr payı sözleşmeleri, maliyet artı kâr sözleşmeleri, iş sözleşmeleri²⁸ ile tutucu uygulamalar gerçekleştirilmektedir. Özellikle sözleşmeler aracılığı ile yöneticiler ile diğer ilgili taraflar arasındaki asimetrik bilgiden kaynaklanabilecek olumsuz durumlar engellenebilir ve bu durum daha güçlü bir kurumsal yönetim anlayışının oluşmasına katkıda bulunabilir. Yöneticilerin işletmeye ilişkin bilgileri kendi çıkarları doğrultusunda kullanmalarını engelleyebilmek amacıyla, tutuculuk kavramının etkin bir şekilde sağlayabileceği avantajlardan, hem kurumsal yönetim anlayışının hem de denetimin amaçlarına ulaşması için faydalanılabilir.

Günümüzde tutuculuk kârın istikrarlı hale getirilmesi, gelirlerin ertelenmesi, aşırı karşılıklar ayrılması, finansal tabloların tarafsız bilgi sunmasını ve şeffaflık ilkesini bozduğu gerekçesiyle eleştirilmektedir. Nisan 2007 IASB toplantı özetinde kesin bir şekilde, “*tutuculuğun tarafsızlık ilkesi ile çeliştiği ve bu nedenle gerçeğe uygun ve dürüst sunumun bir unsuru olmadığına dair kararlarını onayladıklarını*”²⁹ belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra, küresel finansal sistemin, güncel koşullara bağlı olarak yeniden şekillenmesinde önemli etkisi olması beklenen Finansal İstikrar Kurulu (Financial Stability Board) şeffaflık ilkesini vurgulayan bir anlayışa sahiptir. Finansal sistemin gidişatına yön veren ve muhasebe standartlarını belirleyici olan kuruluşların tutucu uygulamalara karşı bu net tavrı oldukça önemlidir.

Ancak tutucu uygulamalardan vazgeçerek, özellikle piyasa fiyatına dayalı yapılacak değerlemeler nedeniyle pek çok sorunun yaşandığını görmekteyiz. Tutucu olmayan çeşitli uygulamaların da güvenilirliği konusunda kesinlik bulunmamaktadır.

IASB ve FASB’ın 2002 Norwalk Anlaşması ile başlayan ve devam etmekte olan yakınsama çalışmalarında, küresel bazda aynı standartlarda finansal raporlama gerçekleştirilmesine ilişkin gereksinim karşılanmaya çalışılmaktadır. UFRS’nin kavramsal çerçevesinde bilginin niteliksel özellikleri anlaşılabilirlik, ihtiyaca uygunluk, güvenilirlik ve karşılaştırılabilirlik olarak sıralanmaktadır. Kavramsal çerçevenin güvenilirlik özelliğine ilişkin açıklamalarında aşağıdaki ifadeler yer verilmektedir:

*“Finansal tabloları hazırlayanlar, kaçınılmaz olarak birçok olay ve durumu çevreleyen belirsizliklerle karşı karşıyadırlar. Örneğin, şüpheli alacakların tahsil edilebilme durumu, sabit kıymetlerin muhtemel yararlanma ömürleri ve ortaya çıkabilecek garanti taleplerinin sayısı gibi. Finansal tabloların hazırlanmasında bu belirsizliklere, özellikleri ve kapsamı itibarıyla yer verilirken ihtiyatlı bir şekilde hareket edilmelidir... Ancak, ihtiyatlı davranmak gizli yedeklerin yaratılmasına veya gerekenden fazla karşılık ayrılmasına, bilerek aktiflerin ve gelirin olduğundan eksik, yükümlülüklerin ve giderlerin de olduğundan fazla belirlenmesine yol açarsa finansal tabloların tarafsızlığı yok olur ve güvenilirlik özelliği ortadan kalkar”*³⁰

Bu ifadeden de anlaşılacağı gibi, finansal tablolar aracılığı ile anlaşılabilir, ihtiyaca uygun, güvenilir ve karşılaştırılabilir nitelikte bilgi sunul-

28 Aktürk, a.g.e. s.15.

29 <http://www.iasb.org.tr>, Erişim: 18.12.2009 IASB Meeting Summaries, 2007

30 <http://www.tmsk.org.tr>, Erişim: 18.12.2009, Kavramsal Çerçeve, s.11,12.

ması amaçlanırken, tutuculuk uygulamalarının bu amaç doğrultusunda yararlı olabileceği hatta gerekli olduğu durumlar vardır. Tutuculuk eşitlik, şeffaflık, hesap verilebilirlik ve sorumluluk ilkeleri üzerine kurulu olan kurumsal yönetim anlayışının amaçlarına ulaşmasına yardımcı olabilir. Tutuculuk iyi ve güçlü bir kurumsal yönetimin benimsenmesinde önemli bir unsur olabileceği için, sadece tarafsız bilgi sunumuna zarar verebileceği düşüncesiyle, onun beklenen faydalarını göz ardı etmemek gerekmektedir. Temel amaç, bilgi kullanıcılarının ihtiyaçları doğrultusunda niteliği ve niceliği her geçen gün değişen bilginin gerçeğe uygun, zamanında, anlaşılabilir ve güvenilir bir şekilde sunulmasıdır. Tutuculuk kavramı bu prensiplerin zedelenmesine izin vermeyecek ama herkesin çıkarlarının eşit bir şekilde korunmasını öngören kurumsal yönetime ve gittikçe daha geniş ve risk odaklı bir anlayış kazanan denetim fonksiyonunun

desteklenebileceği alanları değerlendirmek gerekmektedir.

Tutuculuk kavramının kurumsal yönetim anlayışı üzerindeki etkileri konulu bu çalışmada, tutuculuk kavramı yorumlanırken, iki farklı uygulama yaklaşımı olan koşullu ve koşulsuz tutuculuk kavramları da kısaca yorumlanmıştır. Bu uygulama yaklaşımlarından, koşulsuz tutuculuk kavramı henüz yeni bir kavram olmakla birlikte, üzerinde daha çok tartışılan yaklaşımdır. Tutuculuğun özellikle sözleşmeler aracılığı ile sağladığı faydaların koşullu tutuculuk ile gerçekleştiği belirtilirken, koşulsuz tutuculuğun olumsuz etkileri olabileceği şeklinde bazı görüşler oluşmaktadır.³¹ Bu bağlamda; konuya ilişkin daha sonra yapılacak çalışmalarda, tutuculuğun tartışılan olası olumsuz etkilerinin nedeninin koşulsuz tutuculuk yaklaşımı olup olmadığı, incelenmesi gereken bir başka konu olarak dikkat çekmiştir.

³¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Sudipta Basu, "Discussion of Conditional and Unconditional Conservatism and Modeling", **Review of Accounting Studies**, Cilt no. 10, 2005. Joachim Gassen, "International Differences in Conditional Conservatism-The Role of Unconditional Conservatism and Income Smoothing", **European Accounting Review**, 2006.

KAYNAKÇA

ACAR Durmuş, AKTÜRK Ahmet, “Muhasebede İhtiyatlılık Kavramı ve İMKB Sınai İndeksinde İşlem Gören İşletmelerde İhtiyatlılık Üzerine Bir Araştırma”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**, Cilt no. 11, Sayı no. 1, 2009, s.77-88.

AKTÜRK Ahmet “Muhasebede İhtiyatlılık Kavramı ve İMKB Ulusal Sınai Endeksinde İşlem Gören İşletmeler Bir Araştırma” **Yayınlanmış Doktora Tezi**, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, 2008.

AHMED Anwer S. ve DUELLMAN Scott, “Evidence on the Role of Accounting Conservatism in Monitoring Managers’ Investment Decisions”,**AAA 2008 Financial Accounting and Reporting Section (FARS) Paper**, 2007, <http://ssrn.com/abstract=1012347>,Erişim:31.12.2009

BASU Sudipta “Discussion of Conditional and Unconditional Conservatism and Modeling”, **Review of Accounting Studies**, Cilt no.10, 2005, s.311-321.

BEAVER William H., RYAN Stephan G., “Conditional and Unconditional Conservatism: Concepts and Modeling” **Review of Accounting Studies**, 2005, s.269-309.

BERTOMEU Jeremy, MAGEE Robert P.“ Regulatory Cycles and The Demand For Conservative Standards”, www.uic.edu/cba/accounting/Documents/Bertomeu-paper-Fa09.pdf, Erişim: 11.02.2010

CEMALCILAR Özgül, ÖNCE Saime, **Muhasebenin Kuramsal Yapısı**, 1999, s.671

DUELLMAN Scott, “Evidence on the Role of Accounting Conservatism in Corporate Conservatism” **Yayınlanmış Doktora Tezi**, Syracuse University, Mayıs 2006.

HUI Kai Wai ve diğerleri “The Impact of Conservatism on Management Earnings Forecast” **Journal of Accounting and Economics**, Cilt no. 47, 2009, s.192-207.

GASSEN Joachim “International Differences in Conditional Conservatism- The Role of Unconditional Conservatism and Income Smoothing” , **European Accounting Review**, 2006.

LAFOD Ryan ve WATTS Ross L. , “The Information Role of Conservatism”, **The Accounting Review**, Cilt no. 83, Sayı no. 2, 2008, s.447-478.

MANUEL Juan, GARCIA Lara, OSMA Garcia Beatriz ve PENALVA Fernando “Accounting Conservatism and Corporate Governance”, **Review of Accounting Studies**, Cilt no 14, Sayı no:1, Mart 2009, s.161-201.

MANUEL Juan, GARCIA Lara, OSMA Garcia Beatriz ve PENALVA Fernando “Board of Director’s Characteristics and Conditional Accounting Conservatism: Spanish Evidence”,**European Accounting Review**, 2007, Cilt no.16, Sayı no.4 ,s.727-755.

MANUEL Juan, GARCIA Lara, OSMA Garcia Beatriz ve PENALVA Fernando “Earnings Quality in Ex-post Failed Firms”,**Accounting and Business Research**, 2009, Cilt no.39, Sayı no.2, s.119-138.

RYAN Stephan G., “Identifying Conditional Conservatism”, **European Accounting Review**, Cilt no: 15 Sayı no: 4, 2006, s.511-525.

SWARD Maria, ROSENCRAZT Niklas ve NARAYANAN Supreenna, “The Role of Accounting Conservatism in a Well-Functioning Corporate Governance System” **Stockholm School of Economics Term Paper**, Mayıs 2005 <http://ideas.repec.org/p/wpa/wuwpfi/0506005.html>, Erişim:31.12.2009

WATTS Ross. L., “Conservatism in Accounting Part I: Explanation and Implications”, **Accounting Horizons**, Kasım 2003, Cilt no.17 Sayı no.3. s.207-221.

www.iasb.org.tr, Erişim: 18.12.2009 IASB Meeting Summaries, 2007

www.oecd.org/corporate Erişim 18.12.2009

www.spk.gov.tr Erişim 18.12.2009

www.tmsk.org.tr, Erişim: 18.12.2009, Kavramsal Çerçeve, s.11,12.